

Halfgeleiderindustrie

Voorzitter: Martin Bosma

Halfgeleiderindustrie

Aan de orde is het **tweeminutendebat Halfgeleiderindustrie (CD d.d. 03/09)**.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het tweeminutendebat Halfgeleiderindustrie. Een hartelijk woord van welkom aan de minister. Het is fijn om u weer te zien. We hebben drie sprekers van de zijde van de Kamer. De eerste spreker is zijn moties kwijtgeraakt en die is hij nu aan het halen. Daar heeft hij vier minuten de tijd voor, want er zijn naast hem nog twee sprekers in dit debat. Ik geef graag het woord aan mevrouw Postma. Zij heeft, zoals iedereen, twee minuten spreektijd. Het woord is aan haar.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Voorzitter. Ik heb een motie en twee vragen. Ik begin met de motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Nederlandse halfgeleiderindustrie niet alleen in Brainport geconcentreerd is, maar dat ook provincies als Brabant, Gelderland, Overijssel, Groningen en Flevoland belangrijke clusters en initiatieven huisvesten;

overwegende dat het behoud en de versterking van deze industrie vragen om structurele samenwerking tussen Rijk en regio's;

verzoekt de regering om met genoemde provincies afspraken te maken over samenwerking, ruimtelijke inpassing en financiële inbedding van de halfgeleiderclusters, zodat deze regio's volwaardig onderdeel zijn van de nationale semiconstrategie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Postma.

Zij krijgt nr. 167 (33009).

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dan heb ik twee vragen. Wat doet de minister om ervoor te zorgen dat het onderzoeksinstituut voor materiaalkunde en metrologie onderdeel wordt van de sectoragenda van Semicon Board NL?

Dan mijn tweede vraag. Op Prinsjesdag is er 230 miljoen gereserveerd voor de halfgeleiders. Daar zijn we allemaal hartstikke blij mee. Dat is een goeie stap, maar welk gedeelte hiervan gaat de minister besteden aan ChipNL?

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Inmiddels is de eerste spreker gearriveerd. Hij heeft zijn moties teruggevonden. Ik geef graag het woord aan de heer Thijssen. Of wilt u even uitpuffen? Dat kan ook, hoor.

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):

Voorzitter, dank voor de flexibiliteit.

Mijn eerste punt betreft start-ups en scale-ups. Die hebben het financieel vaak moeilijk. Er zijn in de Europese Unie allemaal ingewikkelde regels die het moeilijk maken om hen te kunnen steunen. Ik dacht: kunnen we daar niet iets aan doen? Daarom de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat start-ups en scale-ups vaak een grote financieringsbehoefte hebben;

overwegende dat hiervoor subsidies beschikbaar zijn maar dat deze onderhevig zijn aan een staatssteuntoets vanuit Europa;

constaterende dat de staatssteuntoets vanuit Europa moeilijker te doorstaan is voor start-ups en scale-ups, omdat het vaak meer dan drie jaar duurt voordat deze bedrijven winst gaan maken;

verzoekt het kabinet om zich in te zetten voor het aanpassen van de definitie van "ondernemingen in moeilijkheden" (OIM), zodat bepaalde ondernemingen die in de kern gezond zijn, met name start-ups en scale-ups, voor staatssteun in aanmerking kunnen komen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Thijssen.

Zij krijgt nr. 168 (33009).

Er is een vraag van mevrouw Martens-America.

Mevrouw **Martens-America** (VVD):

Ik heb een hele korte vraag. Dat is natuurlijk ook omdat dit wellicht een van de laatste keren is dat wij elkaar nog over dit onderwerp spreken. Staatssteun zou idealiter alleen maar aan de orde moeten zijn wanneer dat echt nodig is.

We kunnen ook zorgen dat we de lasten niet verhogen. Kan ik uit dit verhaal opmaken dat ook de heer Thijssen vindt dat we dingen als de Innovatiebox, de Wbso, de expatregeling en dergelijke met rust moeten laten om te zorgen dat die start-ups in ieder geval kunnen blijven bestaan?

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):

U kunt in ons verkiezingsprogramma zien, wat ik ook altijd tijdens onze debatten heb gezegd, dat we inderdaad moeten zorgen voor een innovatieve economie en dat we moeten streven naar het uitgeven van 3% van ons bruto nationaal product aan innovatie en onderzoek. Dat is anders dan hetgeen het kabinet doet, want dat bezuinigt daarop. Dat is dus onze inzet in de doorrekening. Hoe dat precies uitpakt voor al die regelingen die u net noemde, weten we op 10 oktober. Maar we moeten echt aan de bak om als economie concurrerend te blijven, om te vergroenen en om ook in de toekomst ons geld te kunnen verdienen.

Mevrouw **Martens-America** (VVD):

Even gewoon een verhelderende vraag. Ik heb net tien bedrijven gesproken die zeiden: doe het alsjeblieft niet. Gisteren waren dat er vijftien. Maandag waren dat er, met uw collega, bij AmCham ook nog een hoop. De vraag was: blijf van de expatregeling af. Nou snap ik dat we moeten wachten op de doorrekening, maar de start-ups en scale-ups waarover we het vandaag hebben, zijn afhankelijk van deze talenten om concurrerend te blijven. Dus om in uw eigen woorden te blijven: blijft u af van de expatregeling?

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):

Ook dat moeten we zien op 10 oktober. We hebben natuurlijk eerder wel gekeken naar de expatregeling. Dat hebben we gedaan omdat de mensen die uit het buitenland naar Nederland komen en die een voordeel hebben met de expatregeling gewoon meer koopkracht hebben, bijvoorbeeld op de woningmarkt. Op die manier is er op de woningmarkt oneerlijke concurrentie tussen die buitenlandse kenniswerkers, met een extra zakcentje, en Nederlanders die ook een woning zoeken.

De **voorzitter**:

Prima, heel goed.

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):

Dat vinden wij niet eerlijk. Daarom hebben wij gezegd: is het niet beter om, bijvoorbeeld met de motie die ik net heb ingediend, te zorgen dat er meer geld kan stromen naar start-ups en scale-ups? Dan kunnen zij het verdienvermogen van de toekomst zeker stellen, maar dan is er wel gewoon eerlijke concurrentie tussen Nederlanders en buitenlandse kenniswerkers.

Voorzitter. Tijdens het debat heb ik aan de minister de volgende vraag gesteld. ASML, het grootste bedrijf van Nederland, wil grootschalig uitbreiden in Noord-Brabant. Gaat dat nou lukken met die natuurvergunning? Is daar stikstofruimte voor? De minister zei dat hij daar wel vertrouwen in had, maar dat weten we niet zeker. Dat vind ik eigenlijk onacceptabel. Ik vind dat we hier gewoon op zeker moeten spelen. Daarom de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de stikstofruimte schaars is en dat voorlopig ook zal blijven;

constaterende dat te veel stikstof niet alleen de natuur schaadt, maar ook woningbouw verhindert en een economische schade veroorzaakt van 15 miljard euro per jaar;

constaterende dat veel bedrijven niet weten of ze wel een natuurvergunning kunnen krijgen en dat zelfs de uitbreiding van ASML geen gelopen koers is;

overwegende dat het hoognodig is om regie te nemen in de stikstofhandel, zodat de overheid na een maatschappelijke afweging kan bepalen waarvoor de schaarse stikstofruimte wordt ingezet en voor welke economische ontwikkeling;

verzoekt de regering om alle verhandelde stikstofrechten te laten verlopen via een stikstofbank en deze primair in te zetten voor het legaliseren van PAS-melders, natuurherstel, woningbouw en economische investeringen met de hoogste maatschappelijke waarde,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door het lid Thijssen.

Zij krijgt nr. 169 (33009).

Een korte vraag van mevrouw Postma.

Mevrouw **Postma** (NSC):

We hebben ook heel grote energieprojecten die tegen de stikstofruimte oplopen. Dit is een hele opsomming van projecten die voorrang moeten krijgen of in de stikstofbank van de heer Thijssen moeten komen. Maar met een opsomming laat je er ook zaken buiten vallen. Is de heer Thijssen ervan overtuigd dat de juiste dingen in die opsomming staan?

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):

Nou, ik denk dat het best wel een mooi rijtje is, ja. Natuurherstel is keihard nodig. De boeren die buiten hun schuld om geen vergunning hebben, moeten ook echt eens gelegaliseerd worden. Woningen hebben we keihard nodig. Ik denk dat we heel hard na moeten denken over de vraag hoe we in de toekomst ons geld gaan verdienen. We moeten dus ook de ruimte geven aan die bedrijven die de grootste maatschappelijke bijdrage leveren. Als je een windmolen bouwt, dan verdient je daar geld mee. Wat mij betreft past dat binnen die economische investeringen.

De **voorzitter**:

Kort, afrondend. Het is eigenlijk kerstregime.

Mevrouw Postma (NSC):

Ja, kort, afrondend. Ik zou de heer Thijssen toch het volgende willen vragen. Volgens mij pleit GroenLinks-PvdA regelmatig voor het versnellen van de energietransitie. Dat hoort hier ook echt bij. Dat mis ik echt in deze opsomming.

De voorzitter:

Een korte reactie.

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

We gaan eens kijken of we dit kunnen wijzigen. Ik kom nog even op de lijn bij mevrouw Postma.

De voorzitter:

De volgende spreker van de zijde van de Kamer is mevrouw Inge van Dijk van de fractie van het CDA.

Mevrouw Inge van Dijk (CDA):

Als alles "oordeel Kamer" krijgt, dan heb ik toch een beetje spijt dat ik geen motie heb.

Voorzitter. De minister heeft in de zomer het boek Aartsvaders van Wim Wennekes gelezen. Dat klopt, hè? Ja, dat is het geval. Het klopt als een bus dat de aartsvaders van morgen vandaag ontstaan. Na het stevige ondernemerschap konden veel van deze bedrijven groeien, omdat de overheid actief beleid voerde om deze ondernemers de ruimte te geven. In de Miljoenennota staat eindelijk wat geld voor investeringen. Daar ben ik blij mee. Minder blij ben ik met de dekking. We gaan namelijk een deel van het revolverend Toekomstfonds plunderen, waardoor er in de toekomst minder uit geïnvesteerd kan worden.

Voorzitter. Collega Postma vroeg ook al naar het volgende. Ik heb geen motie, maar wel een vraag over mijn aangenomen motie op stuk nr. 19 (36600-L). Daarin verzocht ik de regering, gelet op de urgentie en snelheid die geboden zijn, niet te wachten tot het najaar met besluitvorming, maar om eerder te besluiten over cofinanciering van het semicon-innovatieprogramma ChipNL. Er ligt immers een onderbouwd investeringsplan voor met toegezegde private financiering vanuit de sector, een plan dat aansluit bij de ambities van de regering en dat tevens als hefboom kan dienen voor Europese additionele middelen. Volgens mij is dat precies wat we willen, dus graag een reactie.

De voorzitter:

Heel goed. Ik schors drie minuten. Daarna gaan we luisteren naar de minister.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De voorzitter:

Het woord is aan de minister. Ik zou het waarderen als hij kort en puntig door de moties en de vragen gaat.

Minister Karremans:

Dat zou ik ook waarderen, voorzitter, dus dat ga ik doen. Ik dank de Kamer voor de vragen die gesteld zijn. Eerst ga ik in willekeurige volgorde door die vragen heen.

Ten aanzien van ChipNL. Het klopt dat dit kabinet in de Miljoenennota 230 miljoen vrij heeft gemaakt om te investeren in de halfgeleiderindustrie middels IPCEI-AST. De Kamer is bekend met dat programma. Een deel daarvan — mevrouw Van Dijk had een opmerking over de dekking — komt uit het Toekomstfonds, dat inderdaad revolverend is. Die dekking zetten we ook revolverend in, dus dat gaat niet ten koste van de investeringskracht in de toekomst. Ik hoop dat ik mevrouw Van Dijk met dat antwoord ter wille kan zijn.

Over de financiering van ChipNL: bedrijven die onderdeel zijn van ChipNL, van dat consortium, kunnen gewoon meedoen met IPCEI-AST. Er is gewoon de mogelijkheid om dat te doen. Er is geen aparte financiering voor, maar ChipNL loopt wel weer apart mee in de Nationale Technologiestrategie. Daar kan mogelijk funding achteraan komen, maar op dit moment is daar geen sprake van.

Dan de vraag van mevrouw Postma over IAMM. In het commissiedebat hebben we het daar ook over gehad en toen heb ik gezegd dat er nu een businessplan wordt uitgewerkt. Hoe mooi het voorstel op zichzelf ook lijkt, ik wil daar niet op vooruitlopen. Dat volgt nu gewoon zijn traject. Er wordt dus met de sector gekeken naar dat businessplan. Lukt het om dat binnen Nederland te vestigen? Op het moment dat dat zo is, willen we kijken of er inderdaad toekomst voor IAMM in Nederland is en wat daarbij de businesscase is. Is het levensvatbaar en, zo ja, willen we daar dan vervolgens in investeren?

De voorzitter:

Korte vraag, mevrouw Postma.

Mevrouw Postma (NSC):

Korte vraag. Het tijdpad. Wij willen allemaal heel graag dat dit gebeurt, volgens mij. Het is goed dat er serieus naar gekeken wordt, maar wanneer krijgen we een besluit?

Minister Karremans:

Ja, wanneer krijgt u een besluit? Er wordt nu een businessplan uitgewerkt. Ik moet even opzoeken wanneer we verwachten dat het klaar is. Ik stel voor dat we de Kamer dan even schriftelijk informeren over wanneer dat is. Sowieso zullen we de Kamer daar natuurlijk in meenemen bij de periodieke updates.

Even kijken, voorzitter. Dat waren de vragen. Dan kom ik bij de moties. Nogmaals, ik heb ze niet op de volgorde zoals ze zijn ingediend. De eerste motie is de motie over de staatssteuntoets. Dat is de motie op stuk nr. 168, van de heer Thijssen. Die kan ik oordeel Kamer geven. Het zijn inderdaad terechte zorgen, zorgen die ik ook erken. Die kan ik dus oordeel Kamer geven.

De motie op stuk nr. 167, over de samenwerking tussen Rijk en regio's voor de halfgeleiderindustrie. Die kan ik met de volgende uitleg oordeel Kamer geven. Daar zit dus even een asteriskje bij. Als ik 'm namelijk zo kan uitleggen dat

het kabinet bij de nadere uitwerking van de sectoragenda goed contact houdt met de regio's, zij een rol krijgen in de uitvoering van deze agenda en we, in het kader van de ruimtelijke inbedding, de structurele overleggen Bestuurlijk Overleg Leefomgeving en BO MIRT continueren, wil ik 'm oordeel Kamer geven. Maar ik weet niet of mevrouw Postma daarmee akkoord is, natuurlijk.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Als de financiële inbedding ook meegenomen kan worden in die gesprekken die jullie hebben, dus BO MIRT en het andere overleg, dan kan de motie zo gelezen worden.

Minister **Karremans**:

Ja. Dat is dus zonder dat daar natuurlijk garanties aan voorafgaan. Als het nodig is dat er financiën bij komen en het urgent is, zullen we dat vanzelfsprekend doen. Sterker nog, dat doen we al. Met die opmerking kan ik dat zo meegeven. Dat was de motie op stuk nr. 167.

Tot slot heb ik de motie op stuk nr. 169. Die is van de heer Thijssen, over stikstof. Ik denk dat de heer Thijssen hem ook wel voelt aankomen: ik ben geen minister van LVVN, dus ik moet 'm "ontijdig" geven of verzoeken 'm aan te houden tot een stikstofdebat.

De **voorzitter**:

Dat lijkt me logisch.

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):

Nou, voorzitter. "Dat lijkt me logisch"? We doen de hele tijd alsof het een stikstofprobleem is, maar het is ondertussen een knoepert van een economisch probleem, want we hebben elk jaar 15 miljard schade. Het wordt dus tijd dat de minister van Economische Zaken zich er eens tegenaan bemoeit.

Minister **Karremans**:

Dat doe ik.

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):

Ik zou wel willen vragen aan de minister of hij overleg kan plegen met de minister van LVVN en of ik dan voor dinsdag, voor de stemmingen, de appreciatie van de motie krijg.

Minister **Karremans**:

Ik kan 'm doorgeleiden naar de minister van LVVN. Overigens bemoei ik me vanzelfsprekend met de stikstofproblematiek. Ik ben ook onderdeel van de ministeriële commissie die zich daarover buigt, dus laat dat helder zijn. Het economische belang is namelijk ontzettend groot. Dat ben ik gewoon met de heer Thijssen eens. Ik kan 'm doorgeleiden naar de minister van LVVN, maar meer niet.

De **voorzitter**:

Dat zou gewaardeerd worden. Dan horen we het verder nog.

De heer **Thijssen** (GroenLinks-PvdA):

Eventueel op de lijn komend: ik kan het verzoek wel aanpassen, maar er moet gestuurd worden door de overheid en door deze minister, om te zorgen dat we het verdienvermogen van de toekomst vasthouden. Dus: graag die appreciatie, anders graag overleg.

Minister **Karremans**:

Ik zou geen goede minister van Economische Zaken zijn als ik dat niet door zou hebben. Dat ten eerste. Ten tweede: wat de heer Thijssen hier doet, is per motie vragen om een fundamentele wijziging van het stikstofbeleid. Dan is het niet heel gek dat ik dit niet even uit de losse mouw apprecieer. Dus, nogmaals, we geleiden 'm door.

De **voorzitter**:

Heel goed. Dank u wel.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**:

Tot zover dit debat. Dinsdag stemmen we over de moties. Ik schors een enkel ogenblik. Daarna gaan we praten over inflatie.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.